Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite: HE 76/2021 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Vates-säätiö kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta käsittelevästä lakiesityksestä.

Vates-säätiö sr on vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä edistävä asiantuntijaorganisaatio. Vates-säätiön näkökulma lausunnossa on erityistä tukea tarvitsevien, kuten vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja osatyökykyisten henkilöiden, työllistyminen, työssä pysyminen ja työllistymismahdollisuuksien edistäminen tulevaisuuden Suomessa.

Yleiset huomiot

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toteuttamisen tavoitteet ovat kannatettavia. Palvelujärjestelmän uudistaminen niin, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen olisi tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin ja uusintamiseen, on tavoitteena vaativa ja kunnianhimoinen. Se on kuitenkin mahdollista toteuttaa hyvällä suunnittelulla ja vahvalla yhteistyöllä.

Vates-säätiö pitää tärkeänä, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi palvelukeskus huomioi myös erityistä tukea tarvitsevat osatyökykyiset ja vammaiset henkilöt. Esityksessä mainittu detalji, ”ohjauksen avulla tuetaan myös aliedustettujen ryhmien osallistumista”, tarkoittanee myös em. ryhmää. Osatyökykyisten henkilöiden onnistunut työllistyminen lisää työllisyysastetta, vähentää yhteiskunnan työllisyydenhoitokuluja sekä kasvattaa hyvinvointia. Se myös vähentää syrjäytymisestä aiheutuvia inhimillisiä ongelmia ja sen mukanaan tuomia kerrannaisvaikutuksia. Alueellisen kehittämisen näkökulmasta erittäin tärkeää on osaamis- ja työvoimatarpeen ennakointitiedon analysointi ja analyysien tulosten siirtäminen aluekehittämisen tueksi maakuntiin.

Toimet, joilla saadaan eri ministeriöiden välistä yhteistyötä tiivistettyä, ovat kannatettavia ja tarpeellisia. Koulutukseen ja osaamiseen liittyvät asiat jakaantuvat usean ministeriön tehtäviin. Saumaton yhteistyö on erittäin tarpeellista, jotta koko palvelujärjestelmä toimisi tehokkaasti ja tavoittaisi kaikki kohderyhmät.

Tällä hetkellä on käynnissä monia työllisyyteen ja koulutukseen liittyviä kehittämistoimia, joilla on yhteyksiä palvelukeskukseen. Pohjoismainen työvoimapalveluiden malli - Välittäjä Oy -, työvoimapolitiikan palvelurakenteen kehittäminen, työllisyyden edistämisen kuntakokeilut, työkykyohjelman toteuttaminen ja jatkuvan oppimisen uudistus ovat näitä yhteistyörakenteita. Palvelukeskuksen pitää pystyä toimimaan myös uudessa toimintaympäristössä, joten on tärkeää, että jatkuvaa kehittämistä ja uudistamista ei liiaksi rajata lakitasolla.

Palvelukeskuksen tehtävät

Palvelukeskukselle esitetyt tehtävät ovat lähtökohtaisesti hyviä ja tarpeellisia.

Keskeisenä kohderyhmänä pitää olla koulutuksessa aliedustetut ryhmät, kuten osatyökykyiset ja vammaiset henkilöt, joille pitää koulutuksen lisäksi kohdentaa osaamista tukevia palveluja. Etsivän toiminnan kehittäminen on huomioitu esityksessä muun muassa maahanmuuttajien kohdalla, mutta sen tulee kattaa myös osatyökykyiset ja vammaiset henkilöt.

Vammaiset ja osatyökykyiset henkilöt eivät aina pysty hyödyntämään olemassa olevia koulutuksia. Etenkin suoraan työelämän tarpeisiin rakennetut koulutukset hyödyttäisivät myös niitä vammaisia, joilla oman koulutustason nostaminen on vaikeaa. Joustavilla lisä- ja täydennyskoulutusratkaisuilla on mahdollista lisätä vammaisten osallistumista osaamista täydentäviin koulutuksiin esim. ammatillisen peruskoulutuksen rinnalla. Samansuuntaiseen arvioon päätyi OKM vaativan erityisen tuen asiantuntijaryhmänsä suosituksissa 2019.

Digitaalisten koulutus- ja oppimispalvelujen koordinointi ja kokoaminen isompiin kokonaisuuksiin on tarpeen. Juuri tässä kohtaa ministeriöiden välinen toimiva ja tiivis yhteistyö korostuu tulevaisuudessa. Digiosaaminen tukee myös tulevaisuuden oppimisympäristöjen rakentamista ja uudenlaisia oppimisen tiloja. Mahdollisimman monipuolinen digisaavutettavuus tulee varmistaa erityisesti edellä mainituille aliedustetuille ryhmille. Digitaalisuuden vahvan painottamisen varjoon ei kuitenkaan saa jäädä henkilökohtaisen ohjauksen tarjoaminen sitä tarvitseville.

Vates-säätiö haluaa nostaa esille, että myös ammatillisen kuntoutuksen ja työkyvyn edistämisen kehittäminen tulisi olla osa palvelukeskuksen tehtäviä, ainakin yhteensovittamisen tasolla. Kesken työuran vammautuminen merkitsee monia uudelleenorientaatioita omassa elämässä. Tehokas ja oikea-aikainen kuntoutus mahdollistaa työssä jatkamisen, mutta puutteellinen tai olematon kuntoutus voi johtaa työttömyyden kautta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen, mikä ei kansantaloudellisesti ole tavoiteltavaa. Käynnissä olevassa Sosiaali- ja terveysministeriön työkykyohjelmassa ja meneillään olevassa kuntoutusuudistuksessa käsitellään koulutusta ja kuntoutusta.

Helsingissä 24. päivänä toukokuuta 2021

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja
Vates-säätiö sr.